

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15.09.2022 Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia społecznego stwierdził, ustanie ubezpieczenia społecznego rolników A. S. (1) w zakresie:

I. ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego – od 1.01.2010 -31.12.2020 r.

II. ubezpieczenia emerytalno- rentowego w okresie od 1.01.2010 -31.12.2020 r.

oraz ustanie obowiązku opłacenia składek od wymienionego.

Decyzję wydano na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 1 oraz 3a, art. 7 i 8 ust. 1, 2 i 2a, art. 16 i 17 ust. 1 i 3, a także art. 39 ust. 4 ustawy z 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 933) oraz art. 1a oraz art. 11 i 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady WE Nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE L nr 166, str. 1 z dnia 30 kwietnia 2004 r.)

W uzasadnieniu wskazanego rozstrzygnięcia podniesiono, iż: Oddział (...) KRUS w K., Wydział Świadczeń zagranicznych przekazał dokumenty dotyczące okresów ubezpieczenia / zamieszkania przez A. S. (1) na terenie Irlandii. We wskazanych dokumentach wykazano obowiązkowe okresy składowe dla pracownika najemnego w okresie 01.01.2010 -31.12.2020 r. w Łącznej liczbie 572 tygodnie. Ponieważ w okresie od 1.01.2010 r. do 31.12.2020 instytucja Irlandzka potwierdziła podleganie przez ww obowiązkowym ubezpieczeniom z tytułu pracy najemnej należało orzec jak w sentencji .

/ decyzja k. 96-97 akt KRUS/

Odwołanie od powyższej decyzji w dniu 19.10.2022 r. wniósł A. S. (1) domagając się jej zmiany i ustalenia, iż podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w spornym okresie. Odwołujący podniósł, że organ rentowy nienależycie ustalił stan faktyczny co do okresu i charakteru wykonywania przez niego pracy w Irlandii.

/ odwołanie k. 3-6/

W odpowiedzi na odwołanie Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (...) wniósł o oddalenie odwołania podtrzymując stanowisko z zaskarżonej decyzji.

/ odpowiedź na odwołanie k. 7-10/

Na rozprawie w dniu 9.05.2023 r. ustanowiony w toku procesu pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołanie i wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. Pełnomocnik KRUS wniósł o oddalenie odwołania.

/ stanowisko procesowe stron protokół z rozprawy z dnia 9.05.2023 r. 00:02:25-00:05:52/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. S. (1) podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy z tytułu prowadzenia działalności rolniczej w okresach:

01.01.1986 r. -30.06.2002 r.,

26.06.2009 r. -16.09.2021 r.

/ bezsporne/

A. S. (1) w dniu 23.10.2009 r. przedstawił dokumenty o zatrudnieniu w Irlandii w okresie od 26.04.2002 r. do 25.06.2009 r. i na tej podstawie decyzją z dnia 16.11.2009 r. został wyłączony z ubezpieczenia społecznego rolników a nienależnie opłacone składki zostały mu zwrócone. Decyzję z pouczeniem w przedmiocie okoliczności ustania ubezpieczenia społecznego rolników odebrała jego żona.

/ bezsporne decyzja k. 10 akt KRUS, decyzja k. 11 kat KRUS/

Ubezpieczenie społeczne rolników od dnia 17.09.2021 r. ustalo w związku z nabyciem przez A. S. (1) prawa do emerytury z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na mocy decyzji z dnia 16.09.2021 r. przyznanej od dnia 01.08.2021 r.

/ bezsporne/

W dniu 09.05.2022 r. Placówka Terenowa KRUS w S. otrzymała z Wydziału Świadczeń Zagranicznych Oddziału (...) KRUS w K. formularz P4000 i formularz P5000 sporządzone przez (...) Oddział w L., którymi Zakład potwierdza fakt zatrudnienia A. S. (1) jako pracownik samozatrudniony w okresach podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników oraz podlegania z tego tytułu w irlandzkiej instytucji ubezpieczeniowej w okresie od 01.01.2002 r. do 31.12.2020 r. w łącznej liczbie 572 tygodnie.

/ pismo k. 70 akt KRUS formularz 71-83/

Wobec nowych okoliczności organ rentowy wszczął postępowanie wyjaśniające w zakresie ustalenia zasadności podlegania ww. ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie wykonywania pracy najemnej, w toku którego wnioskodawca nie przedłożył do KRUS dokumentów mających wpływ na ocenę powyższych okoliczności.

/bezsporne pisma i protokoły z wizytacji w gospodarstwie rolnym, notatka z rozmowy telefonicznej k. 84-95/

W tym stanie rzeczy Kasa w dniu 15.09.2022 r. wydała zaskarżoną decyzję uznając najemny charakter pracy A. S. (1) z na terenie Irlandii w spornym okresie.

/ decyzja k. 96-97 akt KRUS/

Wnioskodawca miał w Polsce gospodarstwo rolne - gospodarstwo ogrodnicze i w nim pracował. Wraz żoną zajmował się produkcją porzeczki i truskawki. W Irlandii wnioskodawca pracował od 2002 r. - 2020 r. - w latach 2002 r. - 2009 r. był pracownikiem najemnym. W pozostałym okresie zajmował się tam kształtowaniem zieleni w ramach samozatrudnienia. Wykonywał usługi przy pielęgnacji ogrodów i płacił składki w formie ryczałtu za cały rok. Wnioskodawca opłacał składki za cały sporny okres z tytułu ubezpieczenia społecznego rolników w Polsce. Płacił też ryczałtowane składki w Irlandii.

/ zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 9.05.2023 r. 00:29:15-00:31:40 w z związku z informacyjnymi wyjaśnieniami 00:05:52 -00:24:50/

Wnioskodawca legitymuje się zaświadczeniem z 22.11.2022 r. wydanym przez Irlandzki Urząd Podatkowy i Celny, w którym wskazano, iż A. S. (1) jest zarejestrowany w tym urzędzie jako samozatrudniony pracownik budowlany pod numerem identyfikacji podatkowej (...) w okresie zatrudnienia 2010 r. -2022 r.

/ zaświadczenie z urzędu skarbowego k. 21-22 zaświadczenie o wysokości wynagrodzenia podatku i składek na ubezpieczenie społeczne za rok 2002 k. 23-25/

Placówka Terenowa KRUS w S. mylnie odczytała z formularza P5000 tytuł podlegania A. S. (1) obowiązkowemu ubezpieczeniu w Irlandii w okresie 01.01.2010 do 31.12.2020 w liczbie 572 tygodnie jako pracownik najemny zamiast pracownik samozatrudniony.

/ okoliczność przyznana pismo k. 34-35/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zgromadzonych dowodów w postaci dokumentów, załączonych do akt sprawy i zeznań wnioskodawcy które nie były kwestionowane przez organ rentowy.

Czyniąc ustalenia Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 i 5 kpc pominął wniosek pełnomocnika wnioskodawcy o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka żony odwołującego na okoliczność okresu i charakteru wykonywanej przez niego pracy w Irlandii braku wizytacji pracowników KRUS w gospodarstwie rolnym, przebiegu rozmowy telefonicznej jej męża z pracownikami KRUS, ostatecznie bowiem charakter wykonywanej przez wnioskodawcę pracy w Irlandii nie był kwestionowany przez organ rentowy a okoliczności związane z przebiegiem postępowania wyjaśniającego przed KRUS nie mają żadnego znaczenia dla ustalenia spornego faktu podlegania przez wnioskodawcę ubezpieczeniu społecznemu rolników w spornym okresie .

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było podleganie przez A. S. (1) ubezpieczeniom społecznym rolników w okresie od 1.01.2010 r. - 31.12.2020 r.

Sąd Okręgowy zważył, iż w myśl art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 208), Ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu podlega z mocy ustawy:

- 1) rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny,
- 2) domownik rolnika, o którym mowa w pkt 1

- jeżeli ten rolnik lub domownik nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo nie ma ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Ubezpieczeniem wypadkowym, chorobowym i macierzyńskim na wniosek obejmuje się innego rolnika lub domownika, jeżeli działalność rolnicza stanowi stałe źródło jego utrzymania, a także osobę, która będąc rolnikiem przeznaczyła grunty prowadzonego gospodarstwa rolnego do zalesienia na zasadach określonych w odrębnych przepisach. (art. 7 ust. 2 ustawy).

Natomiast stosownie do art. 16 ust. 1 pkt 1 w/w ustawy, ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu podlega z mocy ustawy rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny.

Przepisów ust. 1 w/w artykułu nie stosuje się do osoby, która podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub ma ustalone prawo do emerytury lub renty, lub ma ustalone prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych (art. 16 ust. 3 ustawy).

Na wniosek powyższym ubezpieczeniom podlega rolnik podlegający ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu w pełnym zakresie, jeżeli złożono wniosek o objęcie go ubezpieczeniem emerytalno-rentowym (art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy).

W niniejszej sprawie bezspornym było, iż odwołujący w okresie, którego dotyczy zaskarżona decyzja prowadziła gospodarstwo rolne - organ rentowy nie kwestionował powyższych okoliczności. Podstawowe warunki dla objęcia skarżącego ubezpieczeniem społecznym rolników zostały zatem spełnione.

Powyższe, w ocenie Sądu Okręgowego, nie jest jednak wystarczające dla ustalenia uprawnień odwołującego do włączenia do ubezpieczeń społecznych rolników, albowiem jak jasno wskazują przepisy art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, ubezpieczeniem tym podlega rolnik, jeżeli nie podlega innemu

ubezpieczeniu społecznemu lub nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty, albo nie ma ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Zgodnie z art. 11-13 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. Osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną. Określenie „praca najemna” oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną, traktowaną jako taką do celów stosowania ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego Państwa Członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja równoważna ma miejsce. Zgodnie z art. 13.2 tego rozporządzenia osoba prowadząca działalność na własny rachunek na terytorium dwóch lub więcej państw podlega ustawodawstwu tego państwa w którym mieszka, jeśli prowadzi w nim znaczną część działalności. Określenie znaczną część działalności w myśl art. 14 ust. 8 rozrządzenia oznacza znaczną część pod względem ilościowym, część działalności wykonywanej w danym państwie (państwie zamieszkania) Warunek uznaje się za spełniony gdy stanowi nie mniej niż 25 % ogółu wykonywanej pracy zarówno w Polsce jak i innym państwie.

W świetle poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 czerwca 2016 r. w sprawie II UK 279/15, tytuł ubezpieczenia społecznego rolników (obowiązkowy i dobrowolny) powstaje z mocy ustawy (art. 7 oraz art. 16 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników), więc decyzje dotyczące objęcia określonym ubezpieczeniem społecznym mają charakter deklaracyjny. Podkreśla się jednak, że ich wydanie wywołuje określony w nich skutek w czasie, co prowadzi do powstania gwarancyjnego stosunku prawnego, w trakcie którego podmiot decyzji staje się podmiotem praw i obowiązków w zakresie ubezpieczenia społecznego. Wątpliwości do co mocy wiążącej decyzji błędnie potwierdzającej fakt pozostawiania przez jej podmiot w ubezpieczeniu zostały rozstrzygnięte na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych przez przyjęcie jako najwłaściwszego poglądu, że decyzje takie oddziałują do czasu jej uchylenia, które następuje ex nunc (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2005 r., III UK 28/05, OSNP 2005 Nr 23, poz. 380, z dnia 23 lutego 2010 r., II UK 187/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 216 oraz głosę K. Ślebzaka do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 lutego 2005 r., III AUa 307/04, OSP 2005 Nr 10, poz. 122). W związku tym, że przytoczony pogląd został dodatkowo uzasadniony koniecznością poszanowania ogólnej zasady pogłębiania zaufania obywateli do organów państwa, wyrażonej w art. 8 k.p.a., odpowiednio stosowanej na podstawie art. 52 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z art. 123, trafnie dostrzeżono w doktrynie, że nie może być transponowany na przypadki, w których osoba bezpodstawnie objęta ubezpieczeniem nie może powoływać się na tego rodzaju zaufanie. Chodzi o wypadki ujawnienia podstępnego wprowadzenia w błąd instytucji ubezpieczeniowej w fazie obejmowania jej ubezpieczeniem. Prowadzi to do konkluzji, że błędna decyzja organu rentowego, wydana w takich okolicznościach, nie powoduje powstania gwarancyjnego stosunku ubezpieczenia społecznego (por. głosę J. Jankowiaka do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2005 r., III UK 28/05, OSP 2006 Nr 5, poz. 60 oraz także K. Ślebzaka do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 lutego 2005 r., III AUa 307/04). W takich wypadkach usunięcie skutków decyzji powinno nastąpić od chwili błędnego stwierdzenia istnienia tytułu ubezpieczenia, czyli ex tunc (legalis nr 1471863).

Podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników ma charakter subsydiarny w stosunku do ubezpieczenia w ZUS. Zostały one zadekretowane w art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Z przepisów tych wynika, że wypadkowemu, chorobowemu, macierzyńskiemu, emerytalnemu i rentowemu ubezpieczeniu społecznemu rolników nie podlegają osoby podlegające innemu ubezpieczeniu społecznemu. Reguła ta powoduje wykluczenie z mocy prawa z ubezpieczenia rolniczego w razie podjęcia aktywności skutkującej objęciem „innym ubezpieczeniem społecznym”.

Decyzje w sprawach „podlegania ubezpieczeniu oraz ustania ubezpieczenia” wydaje z urzędu lub na wniosek Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (art. 36 ust. 1 pkt 1 i art. 36 ust. 2 w związku z art. 2 ust. 2 oraz art. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników). Decyzje takie (jak wszystkie wydawane przez organy rentowe) mają przy tym charakter rozstrzygnięć deklaracyjnych i są wydawane dla stwierdzenia w konkretnej sytuacji faktycznej, że albo osoba, która dotychczas nie była objęta tym ubezpieczeniem, spełniła określone ustawą wymagania prawne, które uzasadniają „objęcie” jej tym ubezpieczeniem (decyzja o podleganiu

temu ubezpieczeniu), albo osoba dotychczas objęta tym ubezpieczeniem, przestała spełniać określone ustawą wymagania prawne, uzasadniające "objęcie" jej tym ubezpieczeniem, co prowadzi do ustania podlegania temu ubezpieczeniu. Oznacza to, że decyzja w sprawie stwierdzenia "ustania ubezpieczenia" nie musi być wydawana w wyniku wznowienia postępowania w sprawie zakończonej uprzednio wydaniem ostatecznej decyzji o "podleganiu ubezpieczeniu", jeżeli nie ma ona na celu ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia tej samej sprawy, a jest wydawana w wyniku wszczęcia nowego postępowania, w którym organ rentowy stwierdza, że osoba podlegająca dotychczas ubezpieczeniu następnie przestała spełniać wymagania ustawowe konieczne dla dalszego objęcia jej tym ubezpieczeniem. Zatajenie lub nieujawnienie okoliczności ustawowo istotnych i koniecznych do podlegania rolniczym ubezpieczeniom społecznym dyskwalifikuje zarzut naruszenia zasady „zaufania do organu i konstytucyjnej zasady proporcjonalności wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP”, ponieważ zastosowanie takiej zasady wymaga wzajemności drugiej strony, tj. obywatela godnego zaufania, który zasługuje na takie konstytucyjne zaufanie wtedy, gdy nie zataja lub nie ukrywa informacji ważnych do oceny spornego prawa lub stosunku prawnego. Wyrażona w tej konstytucyjnej regulacji zasada demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej sprzeciwia się korzystaniu z bezpodstawnie ustalonego tytułu podlegania rolniczym ubezpieczeniom społecznym osoby, która zataja lub nie przekazuje rolniczemu organowi rentowemu istotnych informacji wymaganych do podlegania rolniczemu tytułowi ubezpieczeń społecznych, przeto takie zaniechanie rolnika lub domownika nie może korzystać z ustawowej ani konstytucyjnej ochrony prawnej, gdyż pozostawałoby to nie tylko w sprzeczności z przepisami i zasadami prawa ubezpieczeń społecznych, ale także w kolizji z konstytucyjnymi zasadami wyrażonymi w art. 2 oraz art. 32 Konstytucji RP. /Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 maja 2022 r., (...) 129/21/

Stosownie do treści art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, rolnicze ubezpieczenie emerytalno-rentowe, wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie nie ma zastosowania, gdy rolnik lub domownik podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu. W świetle tego podjęcie przez odwołującego w okresie od 1.01.2010 r. - 31.12.2020 r. pracy w ramach samozatrudnienia na terytorium innego państwa członkowskiego tj. Irlandii rodzące obowiązek podlegania ubezpieczeniu społecznemu tamtejszego ustawodawstwa na podstawie przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady WE Nr 883/2004 z dnia 29.04.2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, co potwierdziła irlandzka instytucja ubezpieczeniowa, nie daje prawa do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w tym samym okresie. Sąd zauważa przy tym, iż organ rentowy błędnie odczytując zaświadczenie wystawione przez wskazaną instytucję uznał pracę odwołującego w Irlandii jako pracę najemną a nie samozatrudnienie jednakże w żaden sposób nie wpływa na poprawność zaskarżonej decyzji gdyż skutek podjęcia zarówno pracy najemnej jak i samozatrudnienia jest analogiczny -rodzi tytuł do ubezpieczenia.

Przewidziany w art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników inny tytuł ubezpieczeń społecznych, wyłączający ubezpieczenie rolnicze, odnieść również należy do pozakrajowego tytułu ubezpieczenia społecznego. Zarówno organ rentowy jak i sąd ubezpieczeń nie są uprawnieni do oceny zaistnienia stosunku ubezpieczenia społecznego poza granicami kraju. /Wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 grudnia 2021 r., III AUa 61/19/

Z przedstawionych w toku procesu dokumentów nadto zeznań samego wnioskodawcy wynika, że A. S. (1) przez 572 tygodnie mieszkał na terenie Irlandii, gdzie opłacał obowiązkowe składki na ubezpieczenie z tytułu aktywności zawodowej w tym kraju i tam na bieżąco rozliczał się z podatków. Wnioskodawca o tym organu rentowego nie informował w związku z tym pierwotnie został objęty ubezpieczeniem społecznym rolników za wskazany okres. Ponadto co niesporne instytucja irlandzka uznała swoją właściwość ustawową i ustaliła obowiązek opłacania składek za granicą. Wobec tego nie zachodzą przesłanki pozostawienia A. S. w ubezpieczeniu społecznym rolników w spornym okresie gdy z w myśl art. 11 ust. 1 ww. rozporządzenia osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie podlegają ustawodawstwu jednego państwa członkowskiego. Wnioskodawca w żaden sposób nie podważył prawidłowości wydanego przez instytucję irlandzką zaświadczenia stwierdzającego istnienie tytułu do ubezpieczeń w Irlandii z racji samozatrudnienia. Z tych też względów uznać należy, iż Kasa prawidłowo stwierdziła ustanie ubezpieczenia społecznego dla A. S. (1) w spornym okresie.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie wnioskodawcy jako bezzasadne oddalił.